

Spelprikkel

TEKST
WOUTER BULCKAERT
FOTO'S
CAROLINE BOUDRY

'Alles wat je hier ziet en wat hier staat, hebben onze kinderbegeleiders weldoordacht geplaatst', zegt Melanie Defever, coördinator groepsopvang baby's en peuters De Bijendans. 'Dat doen ze op basis van wat ze de week daarvoor geobserveerd hebben. Waarmee, hoe en met wie hebben de kinderen gespeeld? Wat boeit hen? Die observaties inspireren het team om de volgende dag de ruimte speelklaar te zetten. Al dan niet met kleine variaties.'

De fysieke ruimte bepaalt mee de spelkansen voor kinderen. Ruimte en materialen zorgen er ook voor dat een kind zich goed voelt en voldoende prikkels vindt om allerlei avonturen aan te gaan, in zijn eentje, met vrienden of samen met de kinderbegeleider. De speelzones en het aanbod van spelmateriaal worden aangepast aan de behoeften van de kinderen uit de leefgroep. Een gevarieerd spelaanbod in meerdere speelzones geeft kinderen de kans om hun spel autonoom te kiezen. Als kinderen tijdens hun spel verspreid zitten, zijn er ook minder afleidingen en kan een baby of peuter zich beter focussen op het spel.

→

Potten en pannen

Een rijke omgeving bestaat uit materialen die tot de verbeelding spreken en kinderen op nieuwe spelideeën brengen. Zo kunnen kinderen met levensechte materialen het echte leven naspelen. Denk aan potten en pannen, vaatborstel of vaatdoeken, stukjes stof, of staaltjes van tapijten, allemaal laagdrempelige materialen om tot spel te komen. ‘Wat kinderen doen met het spelmateriaal kan totaal anders zijn dan wat je als volwassene denkt dat ze willen doen. Kinderen experimenteren en ontwikkelen zelf hun spel’, verklaart Melanie. ‘Ik merk dat de peuters momenteel de potten in de keuken vooral gebruiken om te vullen en vervolgens uit te gieten in een andere kom.’

Iets voor elke leeftijd

Lio komt de leefruimte binnen, hangt haar jasje aan de kapstok en zwaait haar mama uit. Ze gooit kurkstoppen in een grote kookpot. Jayden zit op de speelmat, hij snuistert nieuwsgierig in het mandje met muziekinstrumenten. In de aanpalende leefruimte heeft Thomas de tijger onder de boom ontdekt. Hij neemt die vast en onderwerpt hem aan een intens sensitief onderzoek. Hij knijpt en draait het dier. ‘Spelmateriaal dat niet op voorhand bepaalt wat en hoe je ermee speelt, is het meest interessante’, zegt Melanie. ‘Kies je dan toch voor tijgers, koeien en kippen, dan kan je die altijd op een speelse, uitnodigende manier aanbieden. Ik zie ook dat kinderen toch vaak hun eigen manier vinden om met iets te spelen. Een auto kan rijden, maar Jayden laat hem vliegen. Dat is net het boeiende aan kinderspel.’

Alleen of samen?

Kinderen leren van zichzelf en de anderen, weten we uit de Malaguzzi-pedagogiek. Ze leren zichzelf ook kennen in de ontmoeting met anderen. Als begeleider bied je de kansen tot ontmoeting door de ruimte te organiseren, en dus bewust speelzones te creëren en meubels bewust te plaatsen. Jonge kinderen spelen vaak in hun eentje, sterk gefocust op wat ze doen, maar ze spelen ook vaak samen-alleen: dicht bij elkaar kijken ze, luisteren ze, observeren ze, babbelen en bootsen ze elkaar na. Lio staat nog in de kookpot te roeren als Blanche ook de keukenhoek binnenstapt. Blanche neemt de gekleurde schijfjes en schikt ze mooi op een rij. ‘De keuken is bewust sober ingericht, een kast, een werkblad, een wastafel, slechts enkele potten en pannen. Kinderen houden ervan om dingen te vullen en te legen, dus hebben de begeleiders gepast spelmateriaal in de keukenkasten gestopt. De kinderen bepalen zelf op welke manier ze willen koken’, verklaart Melanie.

→

‘Ik kijk of ik speel mee’

Stella, Lio en Alba spelen op een speelmat. Er liggen houten gordijnringen, gevlochten touwen, mandjes, iedereen is heel geconcentreerd bezig, elk op zijn of haar manier. Lio zit op de schoot van kinderbegeleider Eline. Samen kijken ze naar het spel van de andere kinderen. Stella heeft ringen op een stok geschoven, Lio haalt op haar beurt ringen uit de doos. ‘Zie je hoe Lio ringen over haar pantoffel schoof? En wat zou Alba doen met haar gordijnringen? Zullen we samen kijken?’ vraagt Eline. ‘De begeleiders hebben een sleutelrol bij het spelaanbod’, vertelt Melanie. ‘Ze observeren de kinderen voortdurend, lezen hun lichaamstaal en spelen in op hun signalen. Hebben ze iets nodig? Is nabijheid van henzelf als begeleider gewenst of een meerwaarde? Het gaat erom af en toe mee te spelen met kinderen om daarna weer los te laten, en vooral alert zijn om het spel niet te sturen’, verduidelijkt Melanie.

Aanbod, kleuren en materiaal in balans

‘Te veel speelgoed maakt kinderen onrustig’, zegt Melanie. ‘Kinderen kruipen of rollen van het ene spel naar het andere, ze hebben het vaak moeilijk om hun focus te houden op hun spel. Elke opstelling met materialen krijgt een speelwaarde. Een beperkt maar voldoende aanbod, een geordend aanbod, vaste hoeken, speelgoed dat er altijd is en aangevuld wordt met wisselend materiaal, alles is mooi in balans. Vertrouwen in de omgeving staat centraal. Kinderen hebben verwachtingen als ze de leefruimte binnenkomen, en zijn soms nieuwsgierig naar een kleine verandering: speelgoed in zachte kleuren, natuurlijke materialen zoals takjes of houten speelgoed, of echte dingen zoals kurken, dekseltjes en kookpotten. Al te vaak ontwerpt men speelgoed in felle kleuren omdat dit aantrekkelijker zou zijn voor kinderen. Voor mij mag een ruimte esthetisch mooi zijn, al besef ik dat dit heel subjectief is. Maar als ik een ruimte binnenkom, moet die zo ingericht zijn dat ik er onmiddellijk wil blijven. En vooral dat die mij uitdaagt om te spelen en te onderzoeken.’

Observeren, nadenken en ordenen

Elke dag de ruimte weer speelklaar zetten, is dat geen grote, complexe opgave? ‘Nee, maar het vraagt wel een pedagogische vaardigheid’, zegt Melanie. ‘Als kinderbegeleider is ‘kijken’ naar kinderen al een mooi begin, een volgende stap is hun spel en hun interesses te ‘begrijpen’. We poetsen de ruimtes elke dag, en ruimen het speelgoed elke dag op. Pas daarna kunnen we de ruimte ‘speelklaar’ zetten. Kinderen houden zowel van herhaling als van vernieuwing. Herkenbaarheid is belangrijk, die creëert kansen tot verdiepend spel, het verder ontwikkelen van vaardigheden en het oneindige verkennen van spelvariaties. Iets nieuws prikkelt dan weer de nieuwsgierigheid en zin tot exploreren. Als kinderbegeleider zoek je naar een balans. Oud en nieuw, over alles denken we hier erg goed na’, lacht Melanie.

Meer originele activiteiten vind je in de rubrieken ‘Kinderspel’ en ‘Buitenspel’ in het magazine *Kindertijd*.

Met dank aan alle kinderen en medewerkers in de groepsopvang De Bijendans, Stad Gent